

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

10. An dentur species insensatæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

91. *Melius ergo probatur conclusio*: quia numerus, quod est sensibile commune quatenus percipitur à sensu, nihil aliud dicit, quam plura sensibilia propria non continuata quantum ad perceptionem sensus, unde non dicit formaliter, nisi negationem illius continuationis: sed evidens est istam negationem non producere posse speciem aliquam propriam: ergo sensibilia communia non producant speciem propriam, eadem enim est ratio de vno sensibili communi, ac de omnibus.

Confirmatur: quia figura, quæ est aliud sensibile commune, nihil aliud dicit supra sensibile proprium præter ordinem talem partium inter se, vel in ordine ad locum, qui ordo est relatio: sed relatio non potest causare speciem, quæ est qualitas absoluta, ergo sensibile commune non potest causare speciem propriam.

Probatur secundo, si sensibile commune produceret speciem propriam distinctam realiter à specie sensibilis proprii, posset Deus concurrere ad speciem sensibilis proprii non concurrente ad speciem sensibilis communis: sed in tali casu adhuc videretur color, v.g. cum tali magnitudine, & figura: ergo videretur sensibile commune per speciem sensibilis proprii, & consequenter superfluit species sensibilis communis.

Confirmatur: quia posset Deus de potentia saltem absoluta producere speciem sensibilis communis, non producta specie sensibilis proprii: sed tum deberet aliquid videri per ipsam ex vno capite, quia omnis species distincta ab alia, & habilis absque illa potest representare aliquid: ex alio vero capite, nihil posset representare, implicat enim visum posse videre figuram per se sumptam absque colore, aut luce: ergo implicat illa species propria.

Probatur tertio: quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, sed unica species sensibilis proprii producta ab ipso, ut habet talem figuram, aut magnitudinem, omnino sufficit, ut sic percipiatur: ergo non est asserenda alia species.

91. *Obicitur*: sensibile commune imprimit speciem aliquando, cum sensibile proprium non adest, nec immitit speciem propriam: ergo etiam quando adest proprium talem speciem imprimit, neque enim præsentia sensibilis proprii dimittit vires eius.

Probatur antecedens: quia si quis esset propè cælum, percipere posset magnitudinem, & figuram eius per manum: sed in cælo non est sensibile aliquod proprium: ergo sensibile commune percipitur non percepto proprio; & consequenter immitit species, non immittit species sensibilis proprii.

Respondetur negando antecedens: & ad eius probationem respondem *Complutenses*, in cælo reperiri qualitates tangibiles, quia tales qualitates non sunt solum qualitates primæ, & mediæ ex illis ortæ, sed aliæ etiam, ut soliditas, mollietas, terstities. Et quia potest responderi, quod Deus omnes illas qualitates possit à cælo separare, & tamen quod adhuc posset manus tangere cælum, & percipere eius magnitudinem, & figuram,

Respondetur secundo, quod non possit tangi tactu vitali, & consequenter quod non possit sensus percipere magnitudinem, aut figuram eius; licet fortè intellectus id posset facere per discursum. Quæ doctrina est bona, si tamen solæ qualitates percipi possint. At si nō solæ qualitates sint perceptibiles, tum dicendum est, quod licet in tali casu tactus perciperet quantitatem cæli, propter impenetrabilitatem, tamen illa quantitas non est sensibile commune, sed proprium tactui: quando vero dicitur quod magnitudo sit sensibile commune, hoc non debet intelligi de magnitudine quantitativa, ac impenetrabili, sed de magnitudine extensionis partium extra partes, hæc enim sola est, quæ à visu, & auditu potest percipi, & etiam à tactu simul cum illa alia magnitudine quantitativa impenetrabili, quæ est vnum ex sensibilibus propriis eius.

QVÆSTIO X.

An dentur species insensata.

Quid species insensata.

92. *Per species insensatas intelliguntur illæ, quæ representant obiectum potentia internæ secundum*

aliquam rationem, secundum quam non percipitur sensu vilo externo, siue illa species, quæ sic representat obiectum, etiam representet ipsum secundum rationes perceptibiles à sensu interno, siue non. Quod si cognoscatur à sensu interno obiectum sub tali ratione, non est dubium quin detur species insensata, quia sub nulla ratione potest percipere obiectum, nisi sub ratione, secundum quam nata est ipsi representari per aliquam speciem. Quare tota difficultas reducitur eodan sensus internus cognoscat obiectum sub aliqua ratione, sub qua non percipitur à sensu externo, v. g. an ovis non solum cognoscat lupum sub ratione alicuius habentis tales colores externos, & talem figuram, ac magnitudinem, qualia apparent sensui externo, sed etiam sub ratione inimici, aut disconuenientis, sub qua ratione certum est quod à sensu externo non percipitur.

Aduerte autem, non esse dubium hic, quin sensus internus multa percipiat, quæ non sunt obiecta sensuum externorum, nam percipit ipsosmet actus sensuum externorum, & delectationes, ac dolores ipsos consequenter, & hoc quidem per species distinctas à speciebus obiectorum illorum, quæ species possunt vocari species insensata, quia sunt species rerum quæ non obiciuntur sensibus externis; sed dubium præcise est, ut dixi, an percipiat obiecta sensuum externorum sub aliqua ratione, sub qua ab ipsis sensibus externis non percipiuntur.

Prima sententia est dari huiusmodi species insensatas, quibus cognoscatur obiectum secundum rationes aliquas non perceptas à sensibus externis. Ita *D. Thom.* 1. p. q. 78. cum suis communiter, quos sequuntur *Ruminus, Complutenses, Aversa, Arriaga & alij* hic.

Secunda sententia est non dari tales species. Hanc tenet *Scotus* in 1. dist. q. 2. & in 3. dist. 15. num. 7. cum suis communiter, quos sequitur *Hurtadus* hic dist. 13.

CONCLUSIO I.

94. *Non dantur huiusmodi species.* Est secunda sententia contra primam.

Probatur primo: quia ipsemet intellectus non potest absque discursu considerare obiectum sub vlla ratione, sub qua non percipitur à sensibus sibi subordinatis: ergo neque potentia materialis interna, sed hæc non potest discurrete secundum aduersarios; & quamvis possit, certe non discurret toties quoties elicit actus illos, ob quos ponuntur in illo species insensata: ergo.

Probatur secundo: ut darentur tales species, ut cognosceretur obiectum à potentia interna sub tali ratione nō sensata, deberet dari aliquid quod ipsam ad hoc determinaret, ut est evidens: sed non potest, ergo.

Probatur minor: quia nihil potest ad hoc determinare potentiam præter obiectum quod percipitur à sensu externo, aut specie sensatam eius expressam & impressam, aut ipsam potentiam internam, aut omnia simul: sed neutrum ex his, nec omnia simul possunt determinare potentiam internam ad illam speciem aut perceptionem insensatam: non quidem potentia se sola, quia illa est indeterminata, nec species sensata se sola, siue expressa siue impressa; aut obiectum solum, quia species sensata expressa & impressa lupi habetur ab alio lupo, quin determinetur potentia interna eius ad percipiendum ipsum per modum inimici aut disconuenientis, quæ est ratio insensata, sub qua dicunt aduersarii ipsum apprehendi ab ovis; & similiter ipsum obiectum, nempe lupo aut accidentia externa ipsius proponuntur æque alteri lupo ac ovi, nec tamen determinant potentiam alterius lupi ad cognitionem illam insensatam. Nec etiam omnia illa simul, quia alias quoties omnia simul applicarentur, deberet causari in potentia interna species insensata vel expressa, vel impressa: quod est falsum, quia si ovis educaretur cum lupo, non perciperet lupum sub ratione disconuenientis aut inimici.

95. *Probatur tertio*: quia potentia interna æstimationis verbi gratia non potest percipere lupum per modum inimici, nisi per modum inimici actualis, hoc est actualiter offendens, vel per modum inimici aptitudinalis, hoc est

Non dantur species insensatas.

est potentis aut solentis offendere: sed neutrum dici potest; aut si potest, non debet dici fieri per species insensatas, sed per sensatas: ergo.

Probatur minor quoad primam partem: quia non per modum inimici actualis, nisi actualiter offendat: sed actualiter non offendit, nisi quatenus ex perceptione externa ipsius sequeretur aliqua molestia; illa autem molestia si sit in sensu externo, non percipitur per speciem insensatam de qua hic agimus, ut patet ex dictis in initio questionis; si vero sit in potentia interna debet antecedere ipsam perceptionem eius, & tunc debet causari ab obiecto secundum rationem sensatam sensu aliquo externo, ut patet: ergo non est necessaria species insensata.

Probatur etiam eadem minor quoad secundam partem, nempe quod non per modum inimici aptitudinalis, aut potentis offendere: quia non potest aliquid apprehendere per modum calefactui, nisi actualiter expertus est quod aliquando calefecerit, aut ipsum, aut aliquid aliud simile: ergo non potest percipere aliquid per modum apti, aut potentis nocere, nisi aliquando expertus est quod nocuerit. Sed imprimis experientia in quibus se fundant aduersarij ad ponendas perceptiones insensatas, habentur in casibus in quibus non præcessit actualis experientia nocimenti. Et deinde, si actuale nocimentum debuit præcessisse, illud cognosci debebat per species sensatas: ergo & aptitudinalis inimicitia per eandem cognosci poterat, & consequenter non dantur species insensate.

Probatur denique conclusio: quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate; sed nulla prorsus est necessitas specierum insensatarum: ergo non dantur.

Probatur minor ex solutione obiectorum.

96. *Obicies:* ovis fugit lupum non propter indecentiam coloris, aut figuræ, sed quia inimicus est naturæ suæ; & auis congregat paleas, non quia id delectat sensum, sed quia est utile ad nidificandum: ergo percipit ovis inimicitiam lupi, & auis utilitatem paleæ: sed illa non percipiuntur à sensibus externis: ergo sensus internus percipit in obiecto aliquas rationes insensatas.

Confirmatur: quia natura non deficit in necessariis: deficeret autem, nisi communicaret animalibus facultatem perceptiuam istarum rationum non sensatarum; sine enim illa, nec ovis fugeret lupum, nec auis nidificaret, nec animalia cognosceret herbas sibi utiles, & nociuas.

Respondetur ouem fugere lupum ob aliquam molestiam, quæ scit in se eo viso, quæ molestia causatur ab ipsismet accidentibus externis lupi in ipso, vel immediate vel mediate: hanc autem molestiam, cum experitur in se, naturali instinctu fugit sine cognitione vlla, præter cognitionem obiecti externi sic molestantis. Facile vero percipi potest cur alteri lupi, aut aliis animalibus non inferatur talis molestia, nec consequenter fugiant; quia propter diuersitatem complexionum accidentia illa externa lupi possunt bene causare molestiam in animali talis speciei, quamuis non causarent ipsam in animalibus alterius speciei, sicut aliquibus hominibus odores displicent, qui aliis placent. Ad illud de auibis dico, eas etiam instinctu naturæ moveri ad colligendas paleas, & nidificandum sine vlla cognitione utilitatis, aut alterius rationis non sensate.

97. *Ad confirmationem respondeo* prouidisse naturam sufficienter animalibus tribuendo ipsis illum instinctum, ratione cuius exercent illas operationes, siue exercent ipsas mediante specie, aut cognitione sensata, siue non. Vnde in forma, nego minorem.

Dico: si accidentia lupi percepta à sensibus externis ovis causarent illam molestiam in oue, ratione cuius fugeret, etiam si educaretur cum lupo deberet fugere: sed hoc est falsum: ergo.

Probatur sequela maioris: quia simili probatione visum ad offendendum, quod non causetur species insensata per lupum, aut sua accidentia, aut species externas.

Respondeo negando sequelam maioris, quia ex consuetudine accommodari posset ipsius complexio taliter, ut non offenderetur præsentia lupi, sicut odores, & cibi

ingrati redduntur aliquando grati, aut saltem non ingrati per consuetudinem, & contra, qui grati sunt fiunt ingrati.

Deinde fuga illa potest impediri per metum, & molestiam illatam ab eo, qui cogit ouem ad cohabitandum cum lupo.

Ad probationem sequelæ, nego paritatem, quia species intentionalis cuiuscumque obiecti applicata sufficienter debet semper determinare ad cognitionem illam, ad quam est determinata, nec hoc potest impediri vlla consuetudine, aut mutatione complexionis, sicut possunt alia alterationes naturales, & physicae, & etiam delectationes, ac molestia.

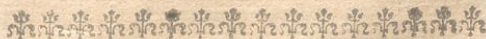
98. *Obicies secundo, ex Arriaga,* sensus internus percipit concordiam vocum, in qua consistit musica, & proportionem colorum in qua consistit pulchritudo: sed sensus externus non percipit illa: ergo dantur species insensate.

Respondeo distinguendo maiorem: percipit illam concordiam & proportionem formaliter, quatenus dicit respectum, aut vllam rationem, quæ non percipitur à sensu externo, nego maiorem, fundamentaliter, id est, percipit ipsasmet voces, & colores, quæ habent illam concordiam, & proportionem, concedo maiorem, & similiter distinguo minorem: sensus non percipit illa formaliter, concedo, fundamentaliter, nego minorem, & consequentiam: & dico, quacumque ratione percipiuntur illa à sensu interno, eadem ratione ea percipi ab externo.

Obicies tercio, ex eodem. Bruta agunt propter finem applicando media ad eius acquisitionem: ergo cognoscunt utilitatem medij respectu finis: sed hanc non percipit sensus internus: ergo.

Respondeo distinguendo antecedens: formaliter loquendo, aut cognoscendo finem, & media alio modo, quam cognoscuntur à potentiis externis, nego, materialiter, applicando ea quæ reuera sunt media ad finem, concedo maiorem. Et similiter distinguo minorem, & nego consequentiam.

Vbi aduerte, quod brutum si cognosceret media, & finem formaliter loquendo, omnino deberet discurre, & ex effectu procedere ad causam, neque enim ipsemet homo potest alia via cognoscere media apta ad finem. Quod si concedatur semel brutis vis discurrendi, non est dubium, quin possint sibi acquirere species insensatas; vnde Conclusio nostra, & tota controuersia hæc supponit bruta non discurre: quare hæc obiectio non est ad propositum, quia est contra hypothesim conclusionis, & controuersia.

DISPUT. III.

De potentiis externis in particulari.

POTENTIA externa, de quibus hic tractandum est, sunt quinque omnibus notæ, nempe Visus, Auditus, Gustus, Odoratus, & Tactus, quas dari certum est experientia.

QVÆSTIO I.

Quid sit organum, & obiectum potentie visive.

1. **O**rganum seu sensorium visus, est illa pars oculi in qua producitur, ac recipitur ipsa visio. Ut autem decerneretur quamnam sit illa pars, supponendum ex anatomia oculum constare, ac componi ex variis partibus diuersæ rationis, nempe ex tribus humoribus, ac quatuor tunicis. Ex his humoribus, qui in centro oculi residet, vocatur *chrysalinus*, seu *glacialis*: hunc circumdat secundus, quem vocant *vitream*, circumdatus vicissim ipse à tercio humore, qui dicitur *aquens*, seu *albugineus*. Porro quatuor tunicarum prima dicta *specularis*, & *an-*

structura oculi.